



**Utvalget for fremtidens fellesskole**

Saksbehandler Silje Sturød Dale  
Vår dato 08.04.2026  
Vår referanse 2025/430  
Deres dato  
Deres referanse

## FUG sine innspill til referansemøtegruppemøte 27. februar 2026

Alt i alt begynner de forelagte tekstene å se gode ut, dog vil vi innledningsvis si at slik rollebeskrivelsene foreligger på nåværende tidspunkt, framstår de vel omfattende på det historiske perspektivet. Dette kan føre til diskusjoner om skolen og rollene i etterkant av rapporten som ikke er særlig fruktbare for framtidens Fellesskole.

Rollebeskrivelsene bør kanskje derfor har mer fokus på å beskrive rollen i nåtid satt inn i en kontekst av samfunnet «utenfor» skolen. Det er bekymringsfullt at en del retorikk i diskusjonen nå omtaler våre barn på en måte vi aldri ville akseptert om f.eks våre arbeidsplasser.

Før vi går over på våre konkrete innspill til kjennetegn på foreldrerollen, utfordrer vi utvalget til å lese en kronikk fra forskere ved Høgskolen i Volda som på en kort og god måte oppsummerer forskning og peker på hvordan og hvorfor foreldrerollen har utviklet seg (<https://www.smp.no/meninger/kronikk/o/Jb8yeJ/foreldre-har-ikke-sviktet-de-har-endret-seg>) og en annen fra en av Høgskolen i Voldas forskere som peker på «systemsvikten» som ligger bak at elever blir sett på som farlige (<https://www.smp.no/meninger/kronikk/o/K8zwB5/det-er-systemet-som-svikter>).

### Hva FUG mener bør kjennetegne beskrivelsen av foreldrerollen

- Foreldremangfold – ulike forutsetninger betyr ikke ulikt engasjement  
FUG vil at foreldrerollen beskrives som avgjørende for barns trivsel, utvikling og læring, samtidig som det tydeliggjøres at det ikke finnes én standard foreldrerolle. Foreldre møter skolen med ulike forutsetninger, erfaringer og livssituasjoner, og dette mangfoldet må ligge til grunn for forståelsen av foreldrerollen i fellesskolen. Mangfoldet omfatter både kulturelle og sosioøkonomiske forskjeller, samt situasjons- og erfaringsbetingede forhold, som tidligere skoleerfaringer, livsbelastninger og erfaringer. Slike forskjeller kan påvirke hvordan foreldre utøver foreldrerollen, men ikke hvor mye de bryr seg om barnet og skolefellesskapet. Manglende synlig deltakelse må derfor ikke tolkes som manglende ansvar eller interesse.
- Foreldre er både omsorgspersoner og deltakere i fellesskapet  
Foreldre er først og fremst barnets viktigste omsorgspersoner, men FUG vil også løfte fram at foreldrerollen har en tydelig fellesskapsdimensjon. Foreldre

#### FORELDREUTVALGET FOR GRUNNOPPLÆRINGEN

påvirker ikke bare eget barn, men også klassemiljø, skolekultur og fellesskap gjennom holdninger, forventninger og handlinger. Samtidig er FUG opptatt av at ikke alle foreldre har kunnskap eller erfaring med hvordan de kan bidra til et godt klassemiljø. Foreldrerollen som fellesskapsdeltaker må derfor forstås som noe som utvikles i samspill med skolen, ikke som en forutsetning foreldre automatisk har.

- Foreldrerollen må forstås i lys av samfunnsendringer  
FUG er opptatt av at foreldrerollen i dag preges av økt involvering, høye forventninger og sterk ansvarsfølelse, blant annet som følge av individualisering og et økt rettighetsfokus i samfunnet. Denne utviklingen kan både styrke og utfordre samarbeidet mellom hjem og skole, og må forstås som et resultat av samfunnsutviklingen – ikke som et individuelt problem hos den enkelte forelder. Beskrivelsen av foreldrerollen bør også ta høyde for at disse endringene kan bidra til økt press og stress i foreldreskapet, noe som kan påvirke hvordan foreldre møter skolen og utøver foreldrerollen i praksis. FUG støtter å se nærmere på om det kan være strukturelle grep som forbedrer barnefamiliers hverdagsliv for å unngå foreldrestress.
- Foreldre er en ressurs – ikke et problem  
Et sentralt poeng for FUG er at foreldre i utgangspunktet vil barnets beste, også når de uttrykker bekymring, kritikk eller uenighet. En god beskrivelse av foreldrerollen må anerkjenne foreldre som viktige medspillere og ressurser for skolen, også når relasjonen mellom hjem og skole er krevende. Uenighet og kritiske innspill bør forstås som uttrykk for engasjement og ansvar, ikke som motstand mot skolen.
- Foreldrerollen og reell medvirkning i fellesskolen  
Som en del av foreldrerollen i fellesskolen har foreldre en viktig stemme i elevenes skolehverdag og i skolens utvikling. Reell medvirkning forutsetter at skolen legger til rette for dette gjennom tydelig og forståelig informasjon og praksiser som gjør det mulig å bli hørt.

### **Vil det være behov for tiltak for å styrke de ulike rollene framover? I så fall, hvilke?**

Det er viktig at man på et overordnet plan setter søkelys på å gi rom for - og utvikle - skolelederne; som leder, teambygger, kulturbærer og utvikler. Det er disse, som sammen med lærere, andre ansatte, partene i skolen og andre aktører skal sørge for å sette alt sammen til en helhet som gir barna det grunnlaget de må få.

*Ellers har FUG naturligvis tanker rundt tiltak for å styrke foreldrerollen:*

- Foreldreopplæring ved særskilte behov – mer systematikk og likere tilgang  
FUG erfarer at tilbud om foreldreopplæring og kurs ved behov varierer betydelig mellom kommuner, og at mange foreldre i dag ikke får tilbud om nødvendig veiledning eller opplæring. FUG støtter derfor utvalgets innspill om å vurdere mer systematisk og organisert foreldreopplæring ved særskilte

behov. Mer likeverdige og forutsigbare ordninger kan bidra til å styrke foreldrerollen og gi bedre forutsetninger for elevenes læringsutbytte.

- Tverrfaglig støtte rundt familien

Foreldre bør møtes helhetlig og oppleve tilgjengelig støtte i krevende situasjoner, der ansvaret ikke skyves over på den enkelte familie. Ved å ha god tilgang til helsesykepleiere, miljøarbeidere og familiekoordinatorer tett knyttet til skolen, og samtidig tilby foreldre én tydelig kontaktperson ved behov, kan skolen bidra til bedre samordning mellom skole og øvrige tjenester. Slik styrkes samarbeidet rundt barnet og familien, og foreldre får støtte og veiledning fremfor ansvarsoverføring, noe som kan gi større trygghet, forutsigbarhet og mestring i hverdagen

- Styrke språkopplæringen

En styrket språkopplæring for nyankomne foreldre kan være et godt tiltak for å styrke foreldrerollen i fellesskolen. Når foreldre behersker språket bedre, blir det lettere å følge opp informasjon fra skolen, støtte barna og bidra i dialogen med lærere. Økt språkkompetanse gir også trygghet i møte med skolens forventninger og gjør samarbeidet mellom hjem og skole mer likeverdig. Slik blir det enklere for alle foreldre å utøve en aktiv og tydelig foreldrerolle i fellesskolen.

### **Hvordan styrke samarbeidet mellom rollene?**

Mange av tiltakene for å styrke foreldrene overlapper med tiltak som styrker samarbeidet. Et styrket samarbeid mellom skole og hjem, vil styrke foreldrene og motsatt.

- Tydelige og gjensidige forventningsavklaringer som systematisk praksis

Gjensidige forventningsavklaringer som en del av en systematisk praksis er et sentralt virkemiddel for å styrke både foreldrerollen og samarbeidet mellom hjem og skole. Forventningsavklaring må ta utgangspunkt i gjensidighet og i hvordan forventningene legges fram. Skolen har et særlig ansvar for å ta initiativ til slike avklaringer og for å legge til rette for tydelige og forutsigbare rammer. Foreldre trenger både å vite hva de kan forvente av skolen, og hva skolen forventer av dem.

Forventningsavklaringer bør brukes systematisk, særlig ved oppstart i nytt skoleår, i nye grupper eller klasser, når elever begynner midt i året, og i perioder der samarbeidet blir tettere, for eksempel ved utfordringer. Slike avklaringer bør gjøres med omtanke, ved å velge med omhu hva som faktisk trenger å avklares. Skolen bør grunngi hva som gjør at de tenker som de gjør rundt sine forventninger (f.eks respekt for lærerens fritid) og da gjerne bruke tydelige og positive formuleringer. Deretter bør foreldrene inviteres til å dele egne tanker og forventninger. Når skole og foreldre utvikler en felles forståelse av roller, ansvar og forventninger, styrkes tilliten, samarbeidet blir mer likeverdig, og det blir lettere å ha barnets beste som et tydelig felles mål. Det kan også være lettere for både skole og foreldre å kjenne seg igjen i dem og følge dem i praksis, enn om de utarbeides av skolen alene. Et eksempel på

hvordan dette kan fungere er Tromsø kommunes utvikling av felles forventningsdokument, som ble laget sammen med foreldrene, basert på et forarbeid blant elevene.

- Kompetanseheving i skolen og lærerutdanningene om foreldremangfold og relasjon

Lærere bør ha både tid og kompetanse til å forstå elevenes hjemmebakgrunn og foreldrenes ulike erfaringer og livssituasjoner. Dette vil kunne gi grunnlag for styrkingen av et godt samarbeid. Skolen må legge til rette for at ansatte kan bli kjent med familiene og utvikle en profesjonell forståelse av foreldremangfoldet. I tillegg vil mer praktisk opplæring i relasjonsarbeid, dialog og håndtering av krevende situasjoner gjøre ansatte tryggere i møtet med foreldre. Til sammen kan dette bidra til færre misforståelser, mindre konflikt og et mer tillitsfullt skole–hjem-samarbeid.

Lærerutdanningene bør i større grad forberede kandidatene på skole–hjem-samarbeidet gjennom mer praksisnær opplæring, øving på reelle situasjoner og gode mentorordninger for nyutdannede. Dette styrker profesjonens evne til å møte foreldre på en trygg og forståelsesfull måte og bidrar til et inkluderende samarbeid for alle familier.

- Medvirkning gjennom inkludering og strukturer initiert av skolen

Skolen må legge til rette for at alle foreldre får reell mulighet til deltakelse og medvirkning i skolehverdag og skolens virksomhet, og anerkjenne foreldre som aktive medspillere i skolens utviklingsarbeid. Foreldres erfaringer og perspektiver bør brukes systematisk i skolens praksis, ikke bare formidles gjennom enveis informasjon. For å sikre likeverdig medvirkning må skolen etablere inkluderende strukturer for foreldredeltakelse, forankret på systemnivå gjennom tydelige rutiner og faste praksiser. Foreldremøter bør legge til rette for dialog og felles drøftinger, og foreldre bør inviteres til å gi innspill på temaer de har behov for mer kunnskap om, som for eksempel digitalisering, vurderingspraksis eller skolemiljø.

FAU bør brukes strategisk og systematisk som skolens dialogpartner, og inngå som en fast del av skolens arbeid med skolemiljø, kvalitetsutvikling og regelverk.

- Styrket foreldrestemme

FUG er enig i at foreldrenes stemme og rolle som part i skoleutvikling og skolepolitikk bør styrkes. Dette omfatter både deltakelse på skolenivå, medvirkning rundt beslutninger som flyttes til kommunalt eller nasjonalt nivå og foreldres mulighet til å påvirke overordnede beslutninger som berører fellesskolen.

Foreldre blir i dag ikke alltid anerkjent som en tydelig part i skolepolitikken. Dette bør endres, slik at det blir en selvfølge å invitere foreldre inn på lik linje med skoleeiere/ kommuner, skoleledere, lærere og elever.

Udir sin nasjonale foreldreundersøkelse er lagt ned. Det er avgjørende for tillitt, samarbeid og skolens kvalitetsutvikling at man finner nye måter å innhente foreldrestemmene på, f.eks ved å etablere en ny nasjonal

foreldreundersøkelse og/eller inkludere foreldrestemmene i den nye skolemiljøundersøkelsen.

### **Skolen som en inkluderende møteplass i nærmiljøet**

Notatet peker på behovet for strukturelle grep som kan forhindre utenforskap, styrke barnefamiliers hverdagsliv og redusere foreldrestress, noe FUG støtter. Skolen har allerede en sentral rolle som en av samfunnets siste felles møteplasser for barn og foreldre, og FUG mener skolen som møteplass i nærmiljøet kan benyttes systematisk i enda større grad. Tiltak bør utformes med gratisprinsippet som et grunnleggende utgangspunkt, slik at alle familier har like muligheter for deltakelse. Ved å bruke skolen aktivt som en inkluderende sosial møteplass i nærmiljøet gjennom tiltak som gratis bursdagsrom, åpne bibliotek, utlån av utstyr, klesbyttedager og åpne aktiviteter i samarbeid med FAU og frivillige lag kan skolen senke praktiske og økonomiske terskler, styrke fellesskap og samtidig senke foreldrestresset.

Med vennlig hilsen

**Ståle Sand Kalkvik**

**Leder**

Foreldreutvalget for grunnsopplæringen

*Dette dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten signatur*